

Van Cluster VBO
Aan college van B&W, Directieteam, Clustermanagers
Datum 3 november 2020

Inleiding

Het COVID-19 (Corona) virus en alle maatregelen daaromheen houdt ook de gemeente Dordrecht in haar greep. Deze unieke situatie brengt veel nieuwe uitdagingen en onzekerheden met zich mee, ook op het gebied van financiën. Dit memo beoogt bestuur en ambtelijke top een handelingsperspectief te bieden, en met elkaar te kunnen duiden waar de bestuurlijke gedachtevorming en besluitvorming zich de komende periode op zou moeten richten.

Deze notitie zal een groei-document zijn. Naarmate de tijd verstrijkt en maatregelen worden verlengd/verlicht/verzwaard, zullen de verschillende onderwerpen van omvang kunnen wijzigen. Uiteraard kunnen ook nieuwe inzichten en onderwerpen worden toegevoegd.

Maatregelen van het rijk

Na de eerste twee noodpakketten die lopen tot eind september, heeft het rijk inmiddels een derde steunpakket vastgesteld. Deze heeft een langere looptijd (tot 1 juli 2021) dan de eerste twee pakketten, en heeft ook de naam van een steun- en herstelpakket gekregen. Het idee is dat door een langere periode (in omvang langzaam afnemende) financiële duidelijkheid te bieden, organisaties en zelfstandigen de tijd krijgen om zich voor te bereiden op een periode waarin overheidssteun niet meer zo prominent aanwezig is. Inmiddels is de 2^e golf in Nederland een feit, en zitten we ook weer in een gedeeltelijke lockdown, die minimaal in deze vorm tot in december zal duren, zo is de verwachting.

Voor het bepalen van eventuele gemeentelijke interventies is allereerst het nationale kader van groot belang. De genomen maatregelen en als gevolg daarvan ontstane knelpunten zijn voor het overgrote deel van nationale aard, evenals de mogelijkheid om (zo goed mogelijk) aan die knelpunten tegemoet te komen. Het Kabinet heeft een aantal belangrijke maatregelen ingevoerd, inmiddels verlengd tot juli 2021 via het 3^e steunpakket:

1. Verruiming regeling Deeltijd WW (NOW) van 75% naar 90%, (via SZW/UWV).
2. Verruiming regeling BBZ (ToZo) voor zelfstandig ondernemers (waaronder ZZP-ers) (participatiewet), aanvraag/uitkering via sociale diensten.
3. Regeling Tegemoetkoming in Vaste Lasten (TVL).
4. Sneller toekennen uitstel van inkomstenbelasting, VPB, loonbelasting en BTW. Verzuimboetes vervallen en de invorderingsrente gaat van 4% naar 0,01% (via Fin/Belastingdienst).
5. Verruiming regeling garantie ondernemersfinanciering (via EZK).
6. Rentekorting en uitstel van aflossing kleine ondernemers op microkredieten Qredits (via EZK).
7. Tijdelijke borgstelling voor land- en tuinbouwbedrijven (via LNV).
8. Aankondiging compensatieregeling specifiek getroffen sectoren zoals de reisbranche en de horeca (via EZK).
9. Aankondiging overleg tussen Rijk en cultuursector over mogelijke maatregelen.
10. Compensatie eigen bijdragen kinderopvangkosten door ouders.
11. Overbruggingsfinanciering start- en scale-ups aan innovatieve MKB-bedrijven, te verstrekken via ROM's (waaronder I.Q. voor Zuid-Holland).
12. Aanvullende ondersteuning culturele sector (via OC&W).
13. Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties (TVS).
14. *Time Out Arrangement (TOA), dat ondernemers helpt om hun verplichtingen aan schuldeisers tijdelijk te pauzeren. Verdere uitwerking volgt nog.*

Het is belangrijk dat gemeenten op de hoogte zijn van deze maatregelen en vragen van ondernemers en inwoners kunnen plaatsen, en mogelijk doorverwijzen naar de betreffende regelingen en instanties.

Alleen bij maatregel 2 hebben gemeenten een specifieke loketfunctie: de verruiming van de BBZ-regeling loopt via de gemeentelijke sociale diensten. In ons geval is dit de Sociale Dienst Drechtsteden. Het rijk heeft inmiddels 5 keer een voorschot verstrekt die de kosten tot op heden dekken. Als het rijk de totale kosten uiteindelijk niet geheel vergoed, kan dit een zeer forse kostenpost zijn voor gemeenten.

Op de langere termijn (2021 en verder) gaat het beroep op de bijstand ook groeien, zo is de verwachting. In principe worden de gemeentelijke kosten van de bijstand gedekt door een specifieke rijksuitkering.

Het principe blijft dat de financiële gevolgen voor gemeenten van de nationaal besloten crisismaatregelen ook nationaal worden opgevangen. Mogelijke staatssteun bij gemeentelijke tegemoetkomingen is/blijft een aandachtspunt.

Gemeenten hebben tot op heden via de meicirculaire en septembercirculaire tegemoetkomingen van het rijk ontvangen. Voor Dordrecht gaat het om het saldo van de volgende bedragen en onderwerpen (die overigens geen specifieke verantwoordings-eisen richting het rijk kennen):

Rijksvergoeding Dordrecht via AU 2020		6.869.991
Opgenomen extra lasten Bestuursrapportage 2020		4.410.000
extra verlies parkeeropbrengsten	419.000	
minder logiesheffing	100.000	
minder toezicht kinderopvang	-100.000	
vrouwenopvang (doorstorten GR)	145.178	
maatschappelijke opvang (doorstorten GR)	1.351.931	
WMO-tegemoetkoming eigen bijdrage (doorstorten GR)	146.136	
minder verkeermaatregelen evenementen	-150.000	
minder inkomstenverlies door aparte subsidies Cultuur	-376.000	
minder inkomstenverlies door aparte subsidies Sport	-115.000	
lagere netto kosten welzijnsaccommodaties	-37.000	
extra handhaving corona maatregelen (deels 2021)	375.000	
plaatsen waarschuwingborden	75.000	
extra nadeel Drechtwerk	450.000	
lagere overheadkosten a.g.v. thuiswerken	-670.000	
extra huisvestingsmaatregelen stadskantoor	100.000	
extra communicatie inzet SCD	70.000	
minder secretarieleges (paspoorten/rijbewijzen)	251.000	
extra verwerkingskosten afval en extra inzamelronde	300.000	
tekort Parkschap de Biesbosch	190.000	
Corr. Bestuursrapportage extra GGD-inzet (GR DGJ ontvangt Rijkscompensatie)	-350.000	
Extra lasten corona na Bestuursrapportage 2020		2.175.245
Totale netto lasten corona gemeente Dordrecht		6.585.245
Opgenomen als stelpost (valt in principe vrij bij Jaarstukken 2020)		284.746

Zichtbaar is dat de tot op heden ontvangen bedragen voldoende zijn voor de tot op heden gemiste inkomsten en extra kosten; we houden naar verwachting zelfs een klein deel over in 2020.

Belangrijke notie is dat, nu we in de tweede golf zitten, de verwachting is dat in 2021 de hardste (financiële) klappen gaan vallen. Wat dat voor de gemeenten betekent, en hoe het rijk gemeenten in 2021 gaat compenseren, is nog de vraag.

Ook zien we dat in 2020 veel activiteiten zijn of worden uitgesteld naar 2021. Dit zorgt voor extra budgetoverhevelingen van 2020 naar 2021; tegelijkertijd is de vraag of de gemeente en haar ketenpartners voldoende capaciteit hebben om die extra activiteiten in 2021 geheel uit te voeren.

Mogelijke effecten en maatregelen gemeenten

De eerdere drie scenario's van het CPB, waarin één scenario al weer wat groei liet zien in 2021, lijkt door de huidige tweede lockdown geen realistisch alternatief meer. De werkloosheid zal waarschijnlijk oplopen naar boven de 10% in 2021. Oplopende werkloosheid (en bijstandsuitkeringen) hebben vanzelfsprekend grote gevolgen hebben voor gemeentes en gemeentelijke begrotingen. Een zeer belangrijke factor is of en hoe het rijk anti-cyclisch wil gaan investeren (juist niet bezuinigen in tijden van recessie).

In potentie zijn er een aantal maatregelen die gemeenten (en dus ook Dordrecht) aanvullend kunnen treffen. De term aanvullend is van bijzonder belang, aangezien op veel (steun)vragen het risico op dubbele tegemoetkoming (zowel van het rijk als van gemeenten) aanzienlijk is. Bij iedere vraag zou daarom eerst gekeken moeten worden naar de mogelijkheden die het rijk biedt, voordat de gemeente mogelijk extra steun geeft.

Hieronder volgt een beknopte beschrijving van zowel de autonome effecten als die van bestuurlijke keuzes, beredeneerd vanuit de begroting 2020, en gesplitst in uitgaven en inkomsten.

Fysieke werkzaamheden in de **openbare ruimte** (onderhoud wegen, verkeer, riolering, groenonderhoud, afvalinzameling) gaan grotendeels gewoon door. Op deze onderdelen van de gemeentelijke begroting worden, met uitzondering van afvalinzameling, op dit moment dan ook geen bijzonderheden verwacht als gevolg van de huidige maatregelen. De grote woningbouwontwikkelaars in deze regio voorzien op dit moment geen grote problemen voor de gemeentelijke bouwopgave als gevolg van de crisismaatregelen; mogelijk dat beperkte vertraging zich voordoet bij aanvoer van materialen of ziekte van personeel. Ook kan er mogelijk sprake zijn van een lagere productiviteit op werkzaamheden in de openbare ruimte door de verplichte hygiëne maatregelen. Aan de vraagkant lijken vooral 60 plussers nu wat meer af te wachten, dus flexibel inspelen op de behoefte van het moment is hun devies.

UITGAVEN

- Dordrechts Museum

Het Dordrechts museum is het grootste gemeentelijke bedrijf waar betalende bezoekers een belangrijk onderdeel uitmaken van de begroting. Voor iedere maand dat het museum gesloten is, missen zij ongeveer € 100.000,- aan inkomsten. Vanaf 2 juni 2020 zijn de musea weer open, maar gezien de Covid-19 regels waar ze zich aan moeten houden en het feit dat het merendeel van de bezoekers binnen de risicogroep valt is de verwachting dat het aantal bezoekers de komende maanden minimaal zal zijn. Aan de andere kant wordt er minder uitgegeven aan de programmering daar een deel van de programmering is uitgesteld naar 2021 (o.a. de grote Albert Cuyp tentoonstelling) wat de inkomstenderving enigszins kan compenseren. Het Museum heeft inmiddels een separate steunaanvraag ingediend bij het Mondriaan Fonds voor een bedrag van maximaal € 275.000,-.

- Culturele instellingen

Een aantal (culturele) instellingen is voor een groot deel afhankelijk van de subsidie van de gemeente. De grootste organisaties zijn Kunstmin, Cultuureducatie, Bibelot en het Onderwijsmuseum. Zij zijn voor een groot deel afhankelijk van de inkomsten van betalende bezoekers. Die inkomsten missen zij nu ze verplicht gesloten zijn. Ook hier zal gelden dat een deel van de kosten ook minder zullen zijn (verlichting, verwarming, kosten van artiesten die niet optreden of tentoonstellingen die niet doorgaan).

Afhankelijk van bovenstaand saldo, hun eigen reservepositie, en uiteraard de mogelijkheden die het rijk mogelijk gaat bieden, zullen zij mogelijk vragen om een extra subsidie, dan wel de vaststelling van de oorspronkelijke subsidie zonder dat aan alle prestatieafspraken vanuit de subsidiebeschikking voldaan kan zijn. Dit zal ook gelden voor de Bibliotheek, hoewel daar geen sprake is van entree betalende bezoekers.

Voor de culturele instellingen gaat het om een totaal subsidiebedrag van ongeveer € 9 miljoen.

OCW heeft € 300 miljoen landelijke compensatie toegezegd voor culturele instellingen; hiervan is € 252 miljoen bedoeld voor rijks gesubsidieerde instellingen, waar het Onderwijsmuseum in Dordrecht onder valt. € 48 miljoen is bedoeld voor regionale instellingen met een landelijke uitstraling; Kunstmin en Bibelot hebben hieronder een aanvraag ingediend voor € 368.000,-. Hier wordt overigens wel lokale of regionale cofinanciering op gevraagd. Deze cofinanciering heeft de gemeente inmiddels (deels) verstrekt via 3 maanden kwijtschelding op de huur. Via de mei- en septembercirculaire heeft Dordrecht € 975.000,- algemene compensatie ontvangen voor lokale culturele voorzieningen. De Provincie Zuid-Holland heeft onlangs ook een bedrag van € 125.000,- toegezegd aan de gemeente Dordrecht voor lokale culturele infrastructuur.

- Zorginstellingen

Zowel vanuit de Sociale Dienst, de DG&J als lokaal vanuit Dordrecht worden verschillende zorginstellingen gefinancierd die minder diensten (hebben) kunnen leveren als wat is afgesproken. Dit betekent beperkt wat minder kosten voor die instellingen; tegelijk zullen wachtlijsten (zeker voor de lichtere zorg) mogelijk oplopen. Ook voor het leerlingenvervoer geldt dat er veel minder ritten zijn gemaakt door de taxibedrijven en Stroomlijn.

Ook hier zal de vraag zijn of onze verbonden partijen dan wel de gemeente zelf richting de lokale instellingen minder willen betalen als zij minder kunnen leveren. De oproep die is gedaan via de gemeente en betrokken GR-en aan de instellingen, is om de dienstverlening zo veel mogelijk (indien noodzakelijk digitaal) door te laten gaan, en dat gemeenten - op verzoek van Rijk en VNG - financieel coulant zullen omgaan met lopende contracten, ook als niet aan alle beschreven prestaties voldaan kan worden. Bij de SDD en DG&J is besloten gecontracteerde zorg te blijven betalen, ook als de prestaties nu niet geleverd kunnen worden. Een dergelijk besluit is nog niet formeel genomen voor de lokaal gesubsidieerde instellingen.

Zorgpartijen kunnen pas in 2^e instantie aankloppen bij het rijk voor financiële compensatie, zo heeft VWS besloten. Het eerste loket zouden zorgverzekeraars en gemeenten moeten zijn. Van groot belang daarom is dat zorginstellingen een zuivere administratie voeren:

Om betalingen zonder tegenprestatie in de administratie inzichtelijk te maken wordt er daarom een aparte betaaltitel gemaakt.

- **Beschermd Wonen en nachtopvang Leger des Heils**

De nachtopvang van het Leger des Heils, waar relatief veel (70) mensen dicht op elkaar zaten, was een belangrijk punt van aandacht. Voor de (relatief) korte termijn is het Postillion hotel gebruikt voor individuele nachtopvang (tegen een gereduceerd tarief). Voor de wat langere termijn is de locatie Dorp van Stichting de Hoop in beeld. De betreffende kosten worden vooralsnog gedekt uit een door de "lichte GR" bestuurlijk besloten regionaal noodfonds Corona ad € 500.000,- (waarbij de verwachting (en toezegging is) dat het rijk deze kosten compenseert.

- **Bijstand en schuldhulpverlening**

Het kabinet heeft aangegeven de stijging van bijstandslasten door middel van een verhoging van het rijksbudget 2020 te zullen compenseren. Ondanks deze toezegging bestaat het risico dat gemeenten (vanaf 2021) niet volledig worden gecompenseerd, of dat compensatie niet evenredig bij individuele gemeenten terechtkomt.

De SDD ziet voor schuldhulpverlening een dalende trend, maar verwacht tegelijkertijd een uitgestelde vraag later dit jaar en voor 2021. Voor minimabeleid zijn extra kosten gemaakt die naar verwachting binnen budget opgelost kunnen worden. Per saldo verwacht de SDD op korte termijn geen afwijkingen op deze onderdelen.

- **Drechtwerk**

Hoewel het werk in openbare ruimte (groenonderhoud) grotendeels wel doorgaat, waren de productielijnen van Drechtwerk als gevolg van de huidige maatregelen volledig stilgelegd. Inmiddels is een deel hiervan weer gecontroleerd opgestart. De verwachting is dat Drechtwerk dit jaar een omzet van ongeveer € 0,7 miljoen (tot juni) zal mislopen. Dit betekent dat de gemeentelijke bijdragen voor 2020 zullen moeten stijgen met (ongeveer) dit bedrag om Drechtwerk te compenseren. Het aandeel van Dordrecht hierin bedraagt ongeveer € 0,4 miljoen. Inmiddels heeft het rijk gemeenten voor dit onderwerp financieel gecompenseerd via de septembercirculaire 2020.

- **DG&J**

De coronacrisis legt een grote druk op het onderdeel GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst). Momenteel worden vanuit de hele dienst Gezondheid & Jeugd medewerkers ingezet om mee te draaien in de crisisorganisatie van de GGD. Ook helpen veel professionals uit andere organisaties (zoals Jong JGZ) mee. Na de crisis treedt een inhaalslag van de reguliere taken van de GGD en de jeugdgezondheidszorg op. Daarvoor is waarschijnlijk extra personeel nodig. De verwachting is dat het Rijk aan de GGD's hun extra kosten (grotendeels) bekostigt, via een separate uitkering van het ministerie van VWS.

De spreekuren voor reizigersvaccinaties zijn grotendeels vervallen door her-prioritering van taken. Door de reisbeperkingen wordt ook minder gebruik gemaakt van deze diensten, wat leidt tot minder inkomsten. Dat geldt ook voor het toezicht op de kinderopvang.

- **Evenementen**

In 2020 hebben er nauwelijks grote publiekevenementen plaats kunnen vinden. Zoals onlangs bekend geworden, zal Dordrecht in de decembermaand met het (televisie) evenement Scrooge een evenement met landelijke uitstraling vorm kunnen geven, daar waar de Kerstmarkt dit jaar die rol niet zal kunnen vervullen. Een aantal evenementen zal (deels) worden verschoven naar 2021. Samen met OZHZ wordt bezien hoe we er praktisch voor kunnen zorgen dat organisatoren in dit geval dan maar éénmaal leges hoeven te betalen.

Relevant is ook dat er minder aanvragen/uitvoeringen zijn van kleinere initiatieven in het kader van 800 jaar Dordrecht. Omdat veel van deze initiatieven (deels) doorgeschoven worden naar 2021, heeft dat geen aanzienlijk financieel voordelig effect.

Omdat er in 2020 nauwelijks publiekevenementen hebben plaatsgevonden, zijn er ook minder verkeerstechnische en handhavingsmaatregelen nodig geweest. Dat zal leiden tot een onderbesteding op dergelijke budgetten van ongeveer € 200.000,-.

- Sport

OptiSport ontvangt als exploitant van de Sportboulevard een jaarlijkse vergoeding van de gemeente. Het zal de vraag zijn hoe het saldo van minder betalende bezoekers versus lagere kosten zich ontwikkelt, en in hoeverre OptiSport al gebruik kan maken van de eerder genoemde rijksregelingen. Inmiddels is besloten dat Optisport 3 maanden huurkijtschelding van de gemeente ontvangt, die zij uiteraard ook weer door moet leggen aan haar onderhuurders.

De gemeente kent verschillende financiële relaties met de diverse sportverenigingen in de stad. Zo staat de gemeente voor een aantal verenigingen (met name Sporthallen) garant (al dan niet via contraborg constructie), geeft de gemeente een exploitatiebijdrage, kleedkamer- of zwembadhuursubsidie, kennen we grondhuurovereenkomsten en seizoenshuurovereenkomsten en geven we een sponsorbijdrage aan FC Dordrecht.

- Recreatie

In deze categorie vallen de twee buitenzwembaden, de speeltuin- en scoutingsverenigingen, de Sterrenwacht en het Biesboschcentrum. Allemaal ontvangen zij een jaarlijkse subsidie, c.q. worden zij financieel gedragen door de gemeente, en zijn zij daarnaast deels afhankelijk van betalende bezoekers dan wel leden. Omdat zij in 2020 minder bezoekers mogen ontvangen, zullen zij inkomsten missen, en dit naar alle waarschijnlijkheid maar deels kunnen opvangen door lagere kosten. Inmiddels is besloten stichting het Wantijbad een (zeer kortlopende) renteloze lening te verstrekken van € 50.000,-.

Bezien wordt op dit moment of dat (beperkte) extra financiële ondersteuning van de gemeente noodzakelijk is.

- Kinderopvang

Opvanglocaties hebben gedurende de sluiting van de basisscholen alleen noodopvang geboden aan kinderen van ouders in een cruciaal beroep en kinderen in een kwetsbare positie. Omdat per 11 mei 2020 de scholen slechts gedeeltelijk openden, is besloten de noodopvang door te laten gaan tot in ieder geval 8 juni 2020. Op deze datum zijn de scholen en opvanglocaties weer volledig opengegaan.

Ouders zijn vanaf het begin van de maatregelen opgeroepen de ouderbijdrage door te betalen; ook als ze geen gebruik maken van de opvangvoorziening. Vanuit het Rijk zijn middelen toegekend om de ouderbijdrage van alle ouders te compenseren gedurende deze periode. Wel moeten ouders zelf de ouderbijdrage voorschieten. De werkende ouders krijgen deze vergoeding uiteindelijk via de kinderopvangtoeslag uitbetaald. De niet-werkende ouders zijn niet in beeld van de belastingdienst en worden daarom via de gemeenten gecompenseerd.

Omdat voor niet-werkende ouders het lang niet altijd mogelijk is om de ouderbijdrage voor te schieten in afwachting op compensatie, is door de gemeente besloten dat de bevoorschotting van de gemeentelijke subsidie aan de opvangorganisaties naar voren is gehaald. De betaling die voor juli 2020 gepland stond, is uitgekeerd in mei 2020. Met deze bevoorschotting konden opvangorganisaties het zich veroorloven de ouderbijdrage niet langer te heffen en de al geïnde ouderbijdragen terug te storten.

De opvangorganisaties houden bij welke ouderbijdragen zij nog moeten ontvangen van de gemeente. het Rijk heeft de ouderbijdragen inmiddels overgemaakt naar de werkende ouders en naar de gemeenten voor niet-werkende ouders. De gemeente maakt dit weer over naar de opvangorganisaties.

- Duurzaamheidsfabriek Leerpark

Door onder andere het wegvallen van huurinkomsten uit evenementen en congressen, ontvangt de Duurzaamheidsfabriek dit jaar minder inkomsten. Het zal naar schatting gaan om een bedrag van ongeveer € 100.000,-.

- VVV (onderdeel Dordrecht Marketing)

Ook in inkomsten van de VVV lopen terug (winkelverkoop, bonnenverkoop en vooral (groeps)dagtochten, voornamelijk van riviercruise-maatschappijen die nu allemaal uitgesteld zijn. De lagere inkomsten kunnen waarschijnlijk gecompenseerd worden door onderbesteding op beschikbare middelen voor marketing activiteiten in 2020.

- RTV Dordrecht

RTV Dordrecht geeft aan dat de inkomsten uit reclamegelden, die een belangrijke bijdrage leveren aan de inkomsten op de begroting, sterk zijn afgenomen.

Vooralsnog kan dit worden opgevangen met een aantal tijdelijke maatregelen, zoals een reeds eerder verstrekte subsidie van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek voor een pilot, een krediet uit het Tijdelijk Steunfonds voor Lokale Informatievoorziening, en een aantal extra opdrachten van o.a. de gemeente samenhangend met de huidige corona-crisis.

RTV Dordrecht geeft aan in te teren op haar eigen middelen, waardoor de tekorten oplopen.

RTV Dordrecht lijkt in aanmerking te komen voor een subsidieregeling van Provincie Zuid-Holland voor lokale media.

- Afvalinzameling

Als gevolg van het feit dat veel mensen veel meer thuis zijn, neemt de hoeveelheid huishoudelijk afval ook toe, evenals het aangeboden grof vuil. Dat geeft extra inzamel- en verwerkingskosten. Ook zijn eerder dit jaar verkeersregelaars ingezet bij het afvalbrengrstation op de Baanhoekweg. Het aangeleverde afval vanuit bedrijven laat juist een forse daling zien. Per saldo neemt de druk op de exploitatie van afvalinzameling en -verwerking door de coronacrisis verder toe.

- Dienstverlening Drechtsteden

Ook Dienstverlening Drechtsteden heeft diverse maatregelen genomen om bezoek aan de stadswinkel te voorkomen. Eén van de maatregelen is dat klanten alleen nog kunnen komen voor urgente zaken. De niet-urgente zaken (die niet online kunnen) blijven dus liggen.

Om dit 'stuwmeer' op te vangen is naar verwachting extra inhuur van personeel nodig; de verwachting is dat we deze kosten kunnen opvangen binnen de bestaande budgetten.

De crisis heeft ook impact op de Dordtpas; zowel in het gebruik als op de aanschaf. De verwachting is dat we over 2020 € 125.000,- minder vergoedingen hoeven te betalen omdat het gebruik achterblijft op de verwachting die we hadden voor de Corona-crisis.

Daarnaast derven we als gemeente mogelijk enkele inkomsten uit detacheringen naar derden.

- GR Wegschap Tunnel Dordtse Kil

Verkeer op de wegen, en dus ook verkeer dat gebruik maakt van de Kiltunnel, is teruggelopen over geheel 2020. Dat betekent ook aanzienlijk minder tolinkomsten voor het wegschap.

Het verwachte inkomensverlies kan het wegschap voor 2020 naar alle waarschijnlijkheid zelf dragen. Een beroep op extra bijdragen van deelnemers (Provincie Zuid-Holland, Dordrecht of Oud-Beijerland) ligt niet in de lijn der verwachting.

- Essenhof

De inkomsten van de Essenhof vanuit catering, zaalhuur en asbestemmingsartikelen lopen in 2020 terug met ongeveer € 300.000,-. Hier tegenover staan wat lagere kosten van inhuur en inkoop, van in totaal ongeveer € 150.000,-.

- Welzijnsaccommodaties

Welzijnsaccommodaties hebben over 2020 veel minder openingsuren gehad. Hierdoor zijn er minder inkomsten ontvangen (vanuit huur/horeca), maar zijn er ook minder kosten gemaakt. Beide bewegingen zijn van ongeveer gelijke omvang en bedragen ongeveer € 50.000,- voor 2020.

- Organisatie Verkiezingen 2021

In maart 2021 zijn er landelijke verkiezingen, die op gemeentelijk niveau worden georganiseerd.

Naast de extra corona-maatregelen is recent bekend geworden dat de stembureaus 3 dagen open moeten zijn. Vanuit de septembercirculaire heeft Dordrecht hier ongeveer € 0,2 miljoen extra voor gekregen van het rijk. Waarschijnlijk volgt nog een extra bedrag via de decembercirculaire. Deze bedragen zullen via budgetoverheveling naar 2021 worden gezet, omdat de kosten zich (grotendeels) ook in dat jaar voordoen.

INKOMSTEN

- Algemene Uitkering

Wanneer het rijk meer gaat uitgeven (als gevolg van de Corona crisis), is het mogelijk dat gemeenten via de trap op systematiek ook meer middelen vanuit de algemene uitkering ontvangen. Inmiddels heeft het rijk laten weten dat de extra crisisuitgaven niet in het kader vallen van de trap-op regelingen, en de algemene uitkering dus niet zal stijgen.

Dordrecht heeft inmiddels via de mei- en septembercirculaire een compensatie-bedrag van in totaal € 6,8 miljoen ontvangen voor het jaar 2020 (exclusief de ToZo-bedragen die naar de SDD gaan). Zoals in de inleiding aangegeven staan hier extra uitgaven/lagere inkomsten van ongeveer € 6,5 miljoen tegenover.

- Lokale belastingen

Het (op verzoek) verlenen van enkele maanden uitstel van lokale belastingen heeft, zolang het bij uitstel blijft, nauwelijks effect op de gemeentelijke begroting. Dat wordt uiteraard wel het geval wanneer besloten zou worden tot gedeeltelijke kwijtschelding. De inkomsten uit afvalstoffenheffing en rioolheffing worden gebruikt om HVC respectievelijk rioolwerkzaamheden uit te bekostigen; die diensten/werkzaamheden gaan overigens gewoon door. De OZB, precariobelasting, reclamebelasting en hondenbelasting zijn formeel algemene dekkingsmiddelen voor de totale gemeentelijke begroting. De landelijke verlaging van de wettelijke rente van 4% naar 0,01% wordt ook gevolgd voor de lokale lasten.

Specifiek voor de precarioheffing op uitstallingen (terrassen) heeft het college al eerder besloten korting te verlenen, en is op dit moment een raadsvoorstel in routing om dit te verlengen met een aantal maanden voor de komende winterperiode. Ook het niet heffen van leges op winterterrassen vormt daar een onderdeel van.

- Parkeerinkomsten

Doordat vooral in het voorjaar veel mensen thuisbleven en veel winkels hun deuren gesloten hielden, nam het autoverkeer in de stad fors af. Dat was uiteraard ook zichtbaar in een afname van winkelend publiek dat gebruik maakt van betaalde gemeentelijke parkeervoorzieningen. De bezettingsgraad van de gemeentelijke parkeergarages nam af met ongeveer 85%; het straatparkeren nam af met ongeveer 60%. Ook de abonnementen in de parkeergarages lieten een dalende trend zien. Per maand betekent dit een verlies aan totale parkeerinkomsten van ongeveer € 0,5 miljoen. Vanaf juni is er weer een stijgende bezettingsgraad waar te nemen. Vanuit het rijk wordt Dordrecht grotendeels gecompenseerd voor deze lagere inkomsten in 2020.

- Marktgeden

De gemeente heeft de weekmarkt in het centrum een aantal weken in maart en april afgelast; voor die weken zijn er ook geen marktgeden geïnd. Het gaat om een bedrag van ongeveer € 6.000,- per week. Vanaf mei is de weekmarkt gedeeltelijk steeds verder geopend en kan een groot deel van de leges weer worden geïnd.

- Toeristenbelasting

De maatregelen van het kabinet richten zich op vergroten van de liquiditeitspositie van ondernemers. Omdat veel gemeenten bij toeristenbelasting met een systeem van voorlopige aanslagen werken, zouden ondernemers meer voorheffing moeten afdragen dan ze feitelijk ophalen. Gemeente Dordrecht heeft echter een ander systeem gekozen.

Hier hoeft de werkelijk opgehaalde heffing pas na afloop van het jaar afgedragen te worden. Op dit punt zijn dus geen aanpassingen noodzakelijk.

Als er geen of minder overnachtingen zijn zullen de bedragen weliswaar kleiner worden, maar dit is voor de ondernemers neutraal. Wel zal in de gemeentebegroting mogelijk een gat op de opbrengsten ontstaan. Voor 2020 is een totale opbrengst van € 300.000,- begroot; dit is dus ook het maximale effect op de gemeentelijke begroting als heel 2020 toeristen massaal wegblijven. Dordrecht heeft van het rijk € 70.000,- ontvangen als algemene tegemoetkoming op dit onderwerp voor de periode tot 1 juni.

Er is één punt waar de gemeente mogelijk wel een aanpassing kan doorvoeren. Voor staan- en ligplaatsen is ter voorkoming van administratieve lasten een forfait in de verordening opgenomen,

waarbij ondernemers o.b.v. een veronderstelde bezettingsgraad van 60% een vast bedrag aan heffing kunnen afdragen en ze geen administratie hoeven bij te houden. Als gevolg van de huidige situatie zullen veel campings en jachthavens dit percentage niet halen. Dat zou betekenen dat ze o.b.v. werkelijk aantallen aangiften moeten gaan doen (of ze teveel gaan betalen). Het financieel effect van deze aanpassing zal zeer beperkt zijn voor de gemeente.

- **Huurinkomsten Vastgoedbedrijf**

Het Vastgoedbedrijf verhuurt een deel van haar panden aan externe huurders. Dit zullen voor een groot deel organisaties zijn die ook een beroep kunnen doen op de eerder genoemde rijksregelingen. Toch kunnen er vragen komen aan de gemeente om huurbetalingen uit te stellen danwel (deels) kwijt te schelden. Net zoals bij de lokale belastingen heeft een paar maanden uitstel nauwelijks invloed op de gemeentelijke begroting; (gedeeltelijke) kwijtschelding uiteraard wel.

Het totaal begrote bedrag aan externe huurinkomsten bedraagt ongeveer € 6 miljoen.

Specifiek voor gemeentelijke panden waarin horeca is gevestigd op uitstallingen (terrassen) heeft het college eerder in 2020 besloten 3 maanden kwijtschelding te verlenen.

- **Huurinkomsten Grondbedrijf**

Ook het Grondbedrijf kent inkomsten uit incidentele grondverhuur dan wel structurele erfpachtovereenkomsten. Het is voorstelbaar dat , net zoals bij verhuur via het Vastgoedbedrijf, verzoeken komen om periodieke betalingen uit te stellen dan wel (deels) kwijt te schelden. Net zoals bij de lokale belastingen heeft een paar maanden uitstel nauwelijks invloed op de gemeentelijke begroting; (gedeeltelijke) kwijtschelding uiteraard wel. De totaal begrote jaarlijkse inkomsten in deze categorie bedragen ongeveer € 5,5 miljoen, waarvan bijna € 5 miljoen in de vorm van erfpacht. Van de erfpacht betreft het grootste gedeelte Havenbedrijf Rotterdam ad € 2,7 miljoen).

- **Inkomsten Grondverkoppen**

Naast periodieke inkomsten kent het Grondbedrijf uiteraard ook begrote/incidentele inkomsten uit gronduitgifte. Dordtse Kil 4 (DistriPark) op de eerste plaats, Stadswerven en Amstelwijk daarnaast, zijn projecten waar de komende jaren flinke uitgiftes worden verwacht. Als bijvoorbeeld beleggers als gevolg van de huidige situatie minder investeren of erger: zich terugtrekken, kunnen verwachte grondverkoppen verder in de tijd opschuiven of minder opbrengen dan eerder begroot (lagere VON-prijzen). Het financieel effect hiervan zal (al dan niet via reserve Grondbedrijf) een effect hebben op het weerstandsvermogen van de gemeente.

- **Inkomsten Sportaccommodaties**

Omdat de gemeente in het voorjaar besloten heeft de binnensportaccommodaties voorlopig te sluiten voor gebruik, is toen besloten de betalingsverplichtingen uit de betreffende huurovereenkomsten te "pauzeren" zolang de accommodaties gesloten zijn. Het betreft vooral ongesubsidieerde particuliere groepen die buiten verenigingsverband een zaal huren. Het gaat hierbij om een bedrag van circa € 90.000,- tot 1 september (gymzalen).

De velden (buitensport) worden incidenteel verhuurd aan verenigingen en scholen (boven de normuren). Dit gebruik vindt momenteel ook minder plaats; en ook hier is dus sprake van inkomstenderving; naar verwachting € 30.000,- tot 1 september).

Sportverenigingen zelf kunnen rekenen op een éénmalige tegemoetkoming van € 4.000 van het rijk als zij inkomsten missen doordat zij nu verplicht gesloten zijn. Het hebben van een fysieke locatie (kantine) is wel een voorwaarde.

Los van uitstel van betalingen, is naar analogie van de Sportboulevard inmiddels ook 3 maanden kwijtschelding verleend voor verschuldigde veldhuur van verschillende sportverenigingen. Ook wordt voor de periode (3 maanden) waarin binnensportaccommodaties gesloten waren, geen huur in rekening gebracht.

Vanuit de gemeente Dordrecht is een aanvraag ingediend voor de regeling Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties COVID 19 (TVS). Dit gaat om een subsidie van € 115.000,- aan kwijtgescholden seizoenshuur en kosteloze annulering van zaalreserveringen, voor de periode maart tot en met mei, aan amateursportorganisaties zonder winstoogmerk. De kwijtschelding moest hebben plaatsgevonden vóór het indienen van de subsidieaanvraag. De kwijtschelding van de huur van de Sportboulevard voor het 2^e kwartaal kwam niet in aanmerking, omdat de huurder niet kwalificeert als

amateursportorganisatie zonder winstoogmerk. Naast gemeenten en sportbedrijven kwamen ook particuliere verhuurders in aanmerking. De stichtingen van de hallen, die onder het verenigingshallenplan (VHP) vallen, zijn actief geïnformeerd evenals Optisport en de overige sportorganisaties.

Op dit moment mogen gebruikers van binnensportaccommodaties onder de 18 nog sporten, en gebruikers van boven de 18 jaar met (gelijktijdig meerdere) groepjes van maximaal 4 personen. Mogelijk dat een aantal gebruikers door deze maatregelen de huur van accommodaties willen opzeggen.

Voor de binnensport kennen we op dit moment huurvoorwaarden waarin is bepaald dat opzegging mogelijk is met een opzegtermijn van een maand, en dat voor de looptijd van de huurovereenkomst na deze maand een vergoeding van 25% van de huursom verschuldigd is. Nagedacht wordt over een variant waarbij we de 25% "boete" gedurende de corona-crisis tijdelijk niet van toepassing verklaren, alsmede een eventuele compensatie voor de maand opzegtermijn. Een raadsvoorstel hiertoe zal dan worden voorbereid.

Waarschijnlijk zal het rijk de gemeente financieel compenseren voor deze gemiste inkomsten via de specifieke SPUK-regeling.

- Inkomsten bouwleges

Wanneer opdrachtgevers tot (kleinere of grotere) bouwprojecten in financieel zwaarder weer terechtkomen, is het voorstelbaar dat de vraag komt of leges achteraf in plaats van vooraf betaald mogen worden. Dit kent voornamelijk een (beperkt) liquiditeitsverlies voor de gemeente met zich mee. Wanneer geplande bouwprojecten geheel uitgesteld of zelfs afgesteld worden, heeft dit vanzelfsprekend directe consequenties voor de gemeentelijke begroting.

- Inkomsten watersportverenigingen en binnenvaart

Een punt waar de gemeente mogelijk rekening mee moet gaan houden zijn lagere huurinkomsten van de waterpercelen voor de watersportverenigingen en watergebonden bedrijven in Dordrecht. Hoewel de facturen voor de huur van het lopende jaar worden altijd pas in november verstuurd worden, is de kans toch aanwezig dat watersportverenigingen een verzoek tot restitutie gaan indienen. Het gaat om een totale jaarinkomst van ongeveer € 400.000,- voor beide categorieën samen.

Wat betreft havengeld inkomsten voor de binnenvaart heeft de gemeente Dordrecht een overeenkomst met Havenbedrijf Rotterdam (HBR) voor de inning van deze gelden. Per kwartaal wordt er door HBR een deel van het geïnde havengeld overgemaakt. Als gevolg van de huidige situatie ontstaan er al vragen over havengeld vrij liggen in het Dordtse havengebied omdat de vracht en cruise vaart deels stil gaat vallen. Dit kan voor de gemeente dus een nadelig financieel effect hebben. Het gaat om een totale jaarinkomst van ongeveer € 150.000,-.

- Te ontvangen subsidies

Er kunnen mogelijk vertragingen optreden in subsidiabele projecten of activiteiten. Projectleiders en beleidsadviseurs wordt gevraagd dit voor hun projecten en activiteiten na te gaan, en in contact te treden met subsidieverstrekkers als dit speelt. Middels een tussentijdse voortgangsrapportage of wijzigingsverzoek kan een gewijzigde planning worden afgestemd, of uitstel worden gevraagd voor indiening van een subsidieverantwoording. Op deze wijze wordt zo veel mogelijk voorkomen dat de gemeente subsidie-inkomsten misloopt.

- (Voorziening) debiteuren

Een aantal bestaande vorderingen op debiteuren hebben de kans dat ze als gevolg van de crisis mogelijk sneller het risico op oninbaarheid met zich mee gaan dragen. Dit komt tot uitdrukking wanneer we de voorziening dubieuze debiteuren herijken bij de jaarrekening 2020.

SAMENVATTEND HANDELINGSPERSPECTIEF

Samenvattend zijn de volgende stappen te onderscheiden, waarbij het goed is steeds vast te stellen of de mogelijkheden van een eerdere stap voldoende zijn doordacht en benut, voordat aan een volgende stap wordt gedacht.

1. Zoals eerder aangegeven, zullen in veel gevallen de maatregelen die het rijk neemt (deels via de Sociale Diensten aan te bieden) het eerste loket zijn waar ondernemers en inwoners zich toe kunnen wenden. De gemeente kan hier een duidelijke en snelle doorverwijsfunctie oppakken.
2. Daarnaast kan gemeente Dordrecht, in navolging van de maatregelen van het rijk, besluiten (op verzoek) uitstel voor enkele maanden te verlenen van te betalen lokale lasten, en mogelijk ook van te betalen huur, daar waar de gemeente aan externe partijen ruimtes of gronden verhuurt. Daarnaast ligt het voor de hand geen marktleges te heffen voor de weken dat er geen weekmarkt georganiseerd mag worden. Ook het eerder bevoorschotten van reeds toegekende subsidies voor dit jaar, is een maatregel die lokaal genomen kan worden.
3. Een volgende stap zou kunnen zijn het minder strikt vasthouden aan overeengekomen prestaties voor reeds toegekende subsidies, en eventueel ook voor verstrekte opdrachten (denk aan leerlingenvervoer). Hoewel dit over het algemeen financieel weinig effect zou hebben, komt hier uiteraard wel de rechtmatigheidsvraag om de hoek. Eventuele besluiten op dit vlak zouden in nauw overleg met rijk, VNG en andere gemeenten gemaakt moeten worden.
4. Een laatste stap is dat de gemeente (al dan niet op verzoek) besluit tot het (deels) kwijtschelden van lokale lasten en/of huurbedragen, of tot incidentele extra financiële steun (subsidie). Deze categorie maatregelen zou in principe per casus afgewogen moeten worden, waarbij per aanvrager in veel gevallen om extra informatie gevraagd zal moeten worden. Het college kan daarnaast ook besluiten tot enkele algemene maatregelen, specifiek gericht op een sector of financiële stroom. Bij deze stap zal het onderwerp staatssteun mogelijk in beeld komen; het ministerie van EZK fungeert als coördinatie- en meldpunt voor gemeenten op dit onderwerp.

In 2020 genomen lokale besluiten i.r.t. COVID-19 maatregelen

- 1) Verlening uitstel lokale belastingen tot maximaal 6 maanden.
- 2) Verlening uitstel te betalen huur vastgoed aan de gemeente tot maximaal 6 maanden.
- 3) Verlening uitstel te betalen huur gronden aan de gemeente tot maximaal 6 maanden.
- 4) Restitutie huur binnensport accommodaties voor de weken dat ze verplicht gesloten zijn.
- 5) Niet heffen leges markt Binnenstad voor de weken dat er geen markt is toegestaan.
- 6) Reductie Precario op terrassen en uitstallingen.
- 7) Aanvullende reductie op precario terrassen en uitstallingen, i.c.m. met niet heffen leges op winterterrassen.
- 8) Kwijtschelden 3 maanden huur op horeca-panden, Sportboulevard, Energiehuis, Kunstmin en Onderwijsmuseum.
- 9) Kwijtschelden 3 maanden veldhuur van sportverenigingen.
- 10) Bereid verklaring tot extra lokale matching als Kunstmin, Bibelot en Museum specifieke OCW-steun krijgen.
- 11) Financiële tegemoetkoming stichting de Gravin.
- 12) Tijdelijk verschaffen lening Wantijbad.
- 13) Mogelijkheid bieden tot niet uitgegeven evenementensubsidies anders in te zetten in 2020.